

Udlændinge

Styrelsen

Irak (26)

72 147-Sagen Irak
 Kopi: ACH, FM, SBS, ULS, CH7, Z4
 EGB, VTL, CHO, JEK, GWE,
 JWI
 FN, DOKBAS

2002/7511-35
 Im. Fln.sekr. 20 J.nr.

- 8 MAJ 2002 NWL

Dato:

06 MAJ 2002

23/5-02

213

Antal bilag

Aktnr. /

Notat om rejserestriktioner for bestemte persongrupper i Irak

Indledning

Det skal indledningsvis bemærkes, at en FN-organisation i Amman, der arbejder med flygtninge, under et møde med repræsentanter for Udlændingestyrelsen i marts 2001 i Amman, Jordan, oplyste, at de forskellige irakiske dekretter og amnestier modsiger hinanden.

Udrejse fra Irak kræver nationalitetspas og udrejsetilladelse. Ofte indgives ansøgning om udrejsetilladelse samtidig med ansøgning om nationalitetspas. Det er imidlertid også muligt at indgive ansøgning om udrejsetilladelse efter pasudstedelsen. For en mere udførlig beskrivelse af forhold vedrørende udstedelse af pas og udrejsevisum, samt ud- og indrejse af Irak henvises til *Rapport fra fact-finding mission til Irak, 8.-15. marts 2001*.

I juni 1999 udstedte den irakiske regering 1) en amnesti for undervisere, der havde forladt Irak illegalt efter Golfkrigen. Den 28. juni 1999 udstedtes 2) Dekret nr. 110, som er en slags generalamnesti for personer, der illegalt havde forladt Irak eller havde overskredet den tilladte tidsfrist for ophold i udlandet. Ifølge denne amnesti bortfaldt straffen for ikke at være vendt tilbage til Irak ved udløbet af en officiel rejse, straf for illegal udrejse samt straf for forfalskning af dokumenter i forbindelse med den illegale udrejse (misfax nr. 1374 af 13. august 1999 fra FN-missionen i Genève).

Rejserestriktioner for bestemte grupper

Under Udlændingestyrelsens fact-finding mission til Irak 8.-15. marts 2001 oplyste en vestlig diplomatisk repræsentation i Bagdad, at visse grupper af irakere har forbud mod at få udstedt pas og udrejsetilladelse. Det drejede sig blandt andet om universitetsprofessorer, akademisk ansatte i ministerierne, visse grupper af ingeniører og læger, officerer og politifolk. Ifølge kilden er listen over persongrupper, der har udrejseforbud, offentlig og fremgår af det irakiske statstidende (Official Gazette of the Republic of Iraq). En anden vestlig diplomatisk repræsentation oplyste, at myndighedsansatte som eksempelvis politifolk skal have en særlig tilladelse for at kunne udrejse. Denne særlige tilladelse skal ofte gives af overordnede. Kilden oplyste supplerende, at universitetsprofessorer var udelukket fra at udrejse, mens andre akademikere måtte opgive deres arbejde, hvis de ønskede at udrejse. En international humanitær organisation oplyste, at irakiske mænd skal have af-tjent værnepligten inden pas kan udstedes.

Alle adspurgte kilder i Irak i forbindelse med fact-finding missionen var enige om, at ingen irakisk statsborger, der har noget alvorligt udestående med myndighederne, legalt vil kunne få udstedt udrejsetilladelse. De adspurgte kilder oplyste samstemmende, at korruptionen er meget udbredt i Irak. Det er således helt almindeligt at betale bestikkelse til offentlige ansatte i forbindelse med modtagelsen af tjenesteydelser. En FN-organisation i Amman, der arbejder med flygtninge, oplyste, at det kunne tage op til et år at få udstedt pas i Irak. Ved betaling af bestikkelse kunne ekspeditionstiden begrænses væsentligt. Det var også tilfældet i forbindelse med hospitalsindlæggelse, ansøgning om byggetilladelse etc. Organisationen anså det for muligt at få udstedt pas og udrejsetilladelse, selvom man havde et udestående med myndighederne. Organisationen havde tillige kendskab til, at en irakiske militærlæge mod bestikkelse havde fået ændret sin stillingsbetegnelse, hvorefter han havde fået udstedt pas og udrejsetilladelse.

En international humanitær organisation oplyste i forbindelse med fact-finding missionen, at det irakiske styre ikke ser nogle problemer i, at irakiske statsborgere forlader Irak på grund af sanktionerne. Organisationen oplyste supplerende, at læger har svært ved at opnå udrejse. Ifølge organisationen havde det krævet måneders arbejde at få udstedt udrejsevisum til en læge i forbindelse med en international conference.

U.S. Department of State, *Iraq, Country Reports on Human Rights Practices, 2001*, oplyser, at irakiske statsborgere ikke må foretage mere end to udlandsrejser om året. Samme kilde oplyser ligeledes, at de irakiske myndigheder begrænser visse grupper adgang til udlandsrejser. Det drejer sig om journalister, forfattere, universitetsprofessorer, læger, videnskabsmænd og ansatte i Informationsministeriet. Kilden oplyser, at sikkerhedsstyrker afhører alle medieansatte, herunder journalister og forfattere, ved deres tilbagevenden fra udlandet.

Samme kilde oplyser, at før december 1999 skulle studerende, som ønskede at rejse til udlandet, udpege en person, der ville blive holdt ansvarlig for den pågældendes tilbagevenden. I december 1999 forbød myndighederne studerende at udrejse, aflyste ferien i forårs- og sommerperioden, og indkaldte dem til obligatoriske kurser i militær træning og våbenanvendelse.

U.S. Department of State, *Iraq, Country Reports on Human Rights Practices, 2001*, oplyser endvidere, at en lov fra november 1999 foreskriver yderligere straf for statsborgere, der forsøger at forlade Irak illegalt. Ifølge denne lov kan der idømmes fængselsstraffe på op til ti år samt konfiskering af ejendele og ejendom, såfremt en person forsøger at forlade Irak illegalt. Tilsvarende straffe kan idømmes personer, der opfordrer til eller assisterer personer til at udrejse, såfremt disse personer har forbud mod udrejse, herunder ansatte i sundhedssektoren, ingeniører og universitetsprofessorer. Ifølge kilden oplyste direktøren for the Real Estate Registration Department i 2000, at myndighederne havde konfiskeret et antal personers ejendomme med henvisning til denne lov.

Kvinder

U.S. Department of State: *Iraq, Country Reports on Human Rights Practices, 2001* oplyser, at irakiske kvinder ikke må udrejse på egen hånd, men skal være ledsaget af en mandlig slægtning.

Under fact-finding missionen til Irak 8.-15. marts 2001 oplyste en lokal ansat hos en international humanitær organisation, at der gælder særlige regler for irakiske kvinder, der søger om udrejsetilladelse. Ingen irakisk kvinde, der ikke har opholdstilladelse i et andet land, må udrejse af Irak uden at være eskorteret af sin ægtefælle eller anden mandlig slægtning. Det betyder, at der i forbindelse med indleveringen af ansøgningen om udrejsetilladelse, ligeledes skal indleveres en ansøgning fra den mandlige eskorte. Der skal ligeledes betales 400.000 dinarer for den mandlige eskortes udrejsevisum. Den pågældende medarbejder havde derfor søgt og fået opholdstilladelse i Dubai, samtidigt med at hun fortsat arbejdede i Bagdad. Ved at fremvise opholdstilladelsen fra Dubai på pasdirektoratets kontor, undgik hun kravet om mandlig eskorte under udlandsopholdet. Angiveligt bliver den mandlige ledsager holdt ansvarlig for kvindens tilbagevenden.

En vestlig diplomatisk repræsentation oplyste i samme forbindelse, at det er for at forhindre prostitution, at kvinder alene kan udrejse med en mandlig slægtning.

Implementering af amnestien

Human Rights Watch oplyser i UNHCR/ACCORD, *6th European Country of Origin Information Seminar, Vienna, 13 - 14 November 2000 - Final report*, at det er organisationens erfaring, at efter amnestidekretet fra juni 1999 kan irakiske statsborgere sædvanligvis returnere problemfrit til Irak, hvis de forudgående har henvendt sig på en irakisk ambassade og betalt et beløb på omkring 100 USD samt fået udstedt pas. Human Rights Watch havde ikke modtaget rapporter om personer, der ved tilbagevenden var blevet forfulgt. Human Rights Watch havde dog heller ikke kendskab til personer, der var vendt tilbage til Irak og efterfølgende udrejste igen. Organisationen anså derfor, at der var usikkerhed om, hvorvidt amnestien var blevet implementeret. Human Rights Watch fastslog dog, at den forudgående amnesti var blevet overholdt. Efter meddelelsen af den nye amnesti var nogle tilbagevendte irakere blevet undersøgt og havde fået deres baggrund, aktiviteter og familie i udlandet checket. Hvis de ikke opfyldte kriterierne for retsforfølgelse, blev der ikke foretaget yderligere. Ifølge Human Rights Watch er irakiske amnestier almindeligvis meget specifikke om, hvem der er omfattet, og hvem der ikke er. Det var kildens opfattelse, at i det tilfælde amnestien fra 1999 omfatter personer, der blot har forladt Irak illegalt, vil den omtale dette specifikt. Er amnestien holdt i generelle vendinger og nævner den ikke specifikt denne gruppe, vil den ikke omfatte denne gruppe, idet amnestierne normalt refererer til, hvilke personer der er omfattet, eksempelvis undervisere, læger osv.

Under Udlændingestyrelsens fact-finding mission til Irak 8. - 15. Marts 2001 oplyste en vestlig diplomatisk repræsentation i Bagdad, at dekret 110 ikke var blevet udstedt af humanitære grunde. Det irakiske styre har en klar interesse i, at velud-

dannede vender tilbage. Det var kildens vurdering, at de, der vender tilbage, accepterer situationen, samt at eksempelvis læger og ingeniører ville blive budt velkommen. Kilden oplyste supplerende, at dekret 110 omfatter myndighedsansatte.

UNHCR har den 11. februar 2002 besvaret Dansk Flygtningehjælps høring af 21. september 2001 vedrørende risikoen for forfølgelse ved tilbagesendelse til det regeringskontrollerede område i Irak. UNHCR oplyser bl.a.:

- Frivilligheden i forbindelse med irakiske statsborgeres tilbagevenden til Irak er et afgørende forhold.
- Irakiske myndigheder er parate til at modtage alle irakiske statsborgere, der ønsker at vende tilbage til Irak.
- På baggrund af dekret 110 udstedt den 28. juni 1999 vil irakiske statsborgere ved tilbagevenden ikke blive retsforfulgt for illegal udrejse.
- Irakiske ambassader er blevet instrueret om at udstede pas til irakiske statsborgere, der ønsker at vende tilbage.
- Tilbagevenden til Irak skal være frivillig og ske via officielle grænseovergange.
- Talrige irakiske statsborgere, der havde forladt Irak såvel legalt som illegalt, er vendt sikkert tilbage til det myndighedskontrollerede Irak. Siden august 1999 er 5.710 irakiske arabere, der var anset for at være udrejst illegalt af Irak, vendt frivilligt tilbage til myndighedskontrollerede dele af Irak fra Iran. Det fremgår endvidere af besvarelsen, at UNHCR har kendskab til at op gennem 90'erne er afviste asylansøgere vendt tilbage til Irak fra Jordan.
- Det irakiske Udenrigsministerium har ydermere i 2001 instrueret irakiske repræsentationer om at udstede irakiske pas til irakiske statsborgere med "humanitarian status", i det tilfælde de vælger at give afkald på denne status. UNHCR oplyser, at ifølge forskellige kilder har irakiske statsborgere, der er blevet meddelt "complementary forms of protection" i andre lande – herunder europæiske – henvendt sig til irakiske ambassader. De er efterfølgende rejst tilbage til Irak på irakiske pas.
- De irakiske myndigheder ikke nødvendigvis ser det forhold, at irakiske statsborgere har søgt asyl i udlandet som udtryk for, at de pågældende ytrer sig negativt eller systemkritisk. Det er snarere en udbredt opfattelse, at de pågældendes ønske om asyl skyldes den vanskelige humanitære situation i Irak, der tilskrives FN's sanktioner mod landet. Således er irakiske statsborgere, der er vendt tilbage til Irak fra Iran, ofte personer, der forlod Irak i 1992-1993 som følge af den forværrede humanitære situation i Irak.
- Det er dog UNHCRs opfattelse, at det i forbindelse med tvangsmæssige udsendelser – især fra vestlige lande – må understreges, at de irakiske myndigheders standpunkt må mane til varsomhed. *A fortiori*, kan det ikke udelukkes, at irakiske myndigheder vil arrestere og muligvis udsætte tvangsmæssigt tilbagesendte for en nedværdigende og umenneskelig behandling.

- Den irakiske regering har eksplicit henvist til dekret 110 i forbindelse med 5.710 irakiske araberes tilbagevenden fra Iran til myndighedskontrollerede dele af Irak siden 1999. UNHCR har nu et større kendskab til tilfælde, hvor dekret 110 er blevet implementeret for så vidt angår manglende retsforfølgelse for illegal udrejse.

Det er UNHCRs således opfattelse, at afviste irakiske asylansøgere tilbagevenden til myndighedskontrollerede dele af Irak må være frivillig. Tvangsmæssige tilbagesendelser – især fra vestlige lande – kan resultere i arrestation, tilbageholdelse og eventuelt i nedværdigende og umenneskelig behandling. UNHCR anbefaler derfor, at afviste asylansøgere fra Irak ikke tilbagesendes tvangsmæssigt til det myndighedskontrollerede Irak.

Claus Gade Sørensen

